

SAOPŠTENJE - OSNOV ZA ZAGOVARANJE

SAVETOVANJE O DOJENJU KOJE PRUŽAJU OBUČENE OSOBE

Savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe značajno poboljšava stopu dojenja. Pozivamo lidere vlada, donosiocice politika, one koji ih sprovode, kao i donatore da ulažu u obezbeđivanje pristupa savetovanju o dojenju majkama od strane obučenih osoba - najmanje šest puta počev od trudnoće dok dete ne navrší dve godine - bez dodatnih troškova za porodice.

Dojenje je stub zdravlja, opstanka i razvoja deteta i ima pozitivne efekte na zdravlje žena. Politike koje štite, promovišu i podržavaju dojenje mogu poboljšati zdravlje i kognitivni razvoj odojčadi i male dece, što vodi do boljeg učenja, obrazovnih postignuća i produktivnosti, većih plata u domaćinstvu i ekonomskih koristi.¹ Povećanje stope dojenja u svetu do preporučenih nivoa sprečilo bi 820.000 smrtnih slučajeva dece.²

Bebe treba odmah staviti u položaj kontakta kože na kožu kako bi se omogućilo dojenje u toku prvog sata života, treba praktikovati isključivo dojenje prvih šest meseci i nastaviti dojenje do dve godine starosti ili duže. Nedavne procene pokazuju da samo 46 procenata beba počinje sa dojenjem u prvom satu života.³ Oko 44 procenata odojčadi mlađe od 6 meseci isključivo je dojeno, a stopa nastavljanja dojenja u uzrastu od 2 godine je 45 procenata.⁴

Savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe je ključno za poboljšanje stope dojenja. Svetska zdravstvena organizacija razvila je smernice koje definišu očekivane usluge i kompetencije osoblja koje su neophodne za visokokvalitetno savetovanje o dojenju.⁵ Globalni pregled rezultata u pogledu dojenja^a ukazuje da je obuhvat savetovanjem o dojenju od strane obučenih osoba nedovoljan. Države moraju učiniti više kako bi pružile kvalitetno savetovanje o dojenju od strane obučenih osoba svim porodicama da bi se obezbedila jednaka nega za sve i bolji ishodi.

Šta je savetovanje o dojenju?

Savetovanje o dojenju je razgovor tokom koga neko ko je prošao odgovarajuću obuku sluša i odgovara na razmišljanja i osećanja žene koja se odnose na dojenje, poštujući njenu ličnu situaciju i želje. Savetovanje o dojenju treba da:

- Pruži edukaciju, otkloni strahove i sumnje, obezbedi stručnu praktičnu pomoć i rešavanje problema i anticipativne smernice u periodu trudnoće, tokom rođenja deteta i u postporođajnom periodu tokom prve dve godine života deteta;
- Bude pristupačno, dostupno i obezbeđeno svim majkama koje doje, čak i u vanrednim situacijama i u humanitarnim krizama;
- Bude dosledno u pogledu kvaliteta ili obima, bez obzira na individualne karakteristike kao što su geografska lokacija, nacionalnost, pol ili mogućnost plaćanja.

^a Globalni pregled rezultata u pogledu dojenja (*Global Breastfeeding Scorecard*) prvi put je uveo Kolektiv 2017. Ovaj Pregled ispituje indikatore koji se tiču dojenja na nacionalnom i globalnom nivou. Osmišljen je kako bi ohrabrio i dokumentovao napredak u pogledu aktivnosti u oblasti politika koje se tiču zaštite, promocije i podrške dojenju.

KLJUČNE PORUKE

- **Ulaganja u širenje programa savetovanja o dojenju su od presudnog značaja za jačanje ljudskog kapitala i osnaživanje ekonomija širom sveta.**

Istovremeno, troškovi nesprovođenja nikakvih aktivnosti su ogromni: globalno gledano, ukupni godišnji ekonomski gubitak usled toga što se dojenje ne praktikuje u skladu sa preporukama procenjuje se na između 257 i 341 milijardu američkih dolara. S druge strane, procenjuje se da će širenje programa savetovanja o dojenju u 34 zemlje godišnje koštati 653 miliona dolara.⁶

- **Savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe jedna je od najefikasnijih strategija za poboljšanje dojenja: pruža informacije, odgovara na uobičajena pitanja i pomaže u prevazilaženju izazova.**

Majke zaslužuju tačne i ažurne informacije kako bi na osnovu njih donele odluke o ishrani odojčadi, kao i stalnu podršku od strane obučeni osoba nakon što su otpočele dojenje. Savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe izgrađuje znanje i samopouzdanje u pogledu dojenja, poboljšava tehniku dojenja i omogućava prepoznavanje i otklanjanje problema kod uobičajenih izazova i kod složenijih pitanja. Pored podržavajućeg društvenog okruženja i politika^b, ovo savetovanje je najdelotvorniji način za poboljšanje stope dojenja.

- **Pristup kvalitetnom savetovanju o dojenju koje pružaju obučene osobe (najmanje šest susreta) važan je tokom trudnoće, odmah nakon porođaja i tokom prve dve godine života deteta ili duže.**

Edukacija i anticipativne smernice u vezi sa dojenjem, zajedno sa informacijama zasnovanim na dokazima o ranom započinjanju i nastavku dojenja, održavanju mleka i prevazilaženju uobičajenih izazova, pomažu u postizanju optimalnih ishoda u oblasti dojenja. Sve bolnice treba da budu dobro opremljene za pružanje savetovanja o dojenju od strane obučeni osoba kao sastavnom delu nege zasnovane na dokazima.

- **Savetovanje o dojenju mora biti integrisano u usluge koje pružaju različiti pružaoci nege u perinatalnom periodu i periodu nakon porođaja, od majki koje već imaju iskustvo dojenja do konsultanata za laktaciju, babica i lekara.**

Medicinske sestre, babice i lekari trebalo bi da prođu obuku u oblasti savetovanja o dojenju. Obezbeđivanjem da svi pružaoci zdravstvene nege u periodu trudnoće, porođaja i postporođajnog perioda imaju tačna, najsavremenija znanja o savetovanju o dojenju, može se doprineti povećanju uspeha dojenja.

- **Zdravstveni radnici koji su u direktnom kontaktu sa majkama treba da budu povezani sa širokom mrežom pružalaca usluga koji imaju specijalizovane veštine u oblasti dojenja, radi mogućnosti upućivanja.**

Neke žene se suočavaju sa ozbiljnim izazovima u pogledu dojenja za koje je potrebna specijalizovana podrška pružalaca usluga koji su prošli širu obuku u oblasti laktacije. Kada bolest, prevremeni porođaj ili druge složene kliničke okolnosti otežavaju dojenje, može

^b Politike-prijatelji porodica - poput plaćenog porodijskog odsustva, pristupa kvalitetnoj brizi o deci, pauza za dojenje i namenskih prostora za dojenje - obezbeđuju majkama i bebama vreme da se oporave od porođaja, da se povežu sa svojim bebama i doje u najvažnijim prvim nedeljama i mesecima života. Ove politike su posebno važne za zaposlene majke, kojima je povratak na plaćeni ili neplaćeni posao jedna od najvećih prepreka dojenju.

biti potrebno da se problem reši uz podršku specijalizovanog pružaoca usluga da bi se uspešno podržalo dojenje.

KLJUČNE ČINJENICE

- U 2019. godini samo oko polovina zemalja je uključila savetovanje o ishrani odojčadi i male dece u najmanje tri četvrtine svojih ustanova primarne zdravstvene zaštite. Dve trećine je imalo programe u zajednici koji su uključivali savetovanje u najmanje tri četvrtine svojih regiona.⁷
- U zdravstvenim sistemima pružaoci zdravstvene zaštite utiču i podržavaju odluke o ishrani u ključnim trenucima pre i posle porođaja kako bi održali isključivo dojenje i nastavak dojenja u kasnijem periodu. Ipak, postoje znatni nedostaci u znanju, veštinama i kompetencijama usmerenim na podršku dojenju na svim nivoima zdravstvene zaštite, a mnoge zdravstvene ustanove i profesionalci ne pružaju delotvorno savetovanje o dojenju majkama, porodicama i odojčadi.⁸
- Pružanje savetovanja o dojenju u antenatalnom i postnatalnom periodu majkama i drugim članovima porodice od strane zdravstvenih radnika u zajednici, majki koje imaju iskustvo dojenja, zatim saveti medicinske sestre, babice, savetnika za laktaciju ili drugih pružalaca zdravstvenih usluga, mogu povećati isključivo dojenje za 48 procenata.⁹
- Savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe doprinelo je smanjenju rizika od nepočinjanja dojenja u prvih sat vremena po rođenju za 42%.¹⁰

POZIV NA AKCIJU

Ulaganje u kvalitetno savetovanje o dojenju koje pružaju obučene osobe i obezbeđivanje ovog savetovanja svim majkama u periodu trudnoće i tokom prve dve godine bebinog života, značajno poboljšava stopu dojenja.

Pozivamo lidere vlada, donosiocce politika i donatore da:

- Obezbede savetovanje o dojenju od strane obučениh osoba kroz predviđenih šest ili više susreta svim majkama, kao deo obuhvata rutinskim zdravstvenim uslugama, bez dodatnih troškova. Savetovanje treba da se pruža u antenatalnom periodu i tokom najmanje prve dve godine života deteta; trebalo bi ga obezbediti pre svega u vidu savetovanja licem u lice, putem telefona i korišćenjem drugih tehnologija po potrebi.
- Uključe osnovnu edukaciju o dojenju kao redovan deo svih osnovnih nastavnih programa za obuku lekara, babica, medicinskih sestara, nutricionista i dijetetičara. Potrebna je unapređena edukacija kako bi se osiguralo da svi pružaoci zdravstvenih usluga koji su u kontaktu sa porodicama u kojima se doji beba prođu kroz odgovarajuću obuku.
- Osiguraju da obuka za savetovanje o dojenju daje polaznicima kompetencije za predviđanje i bavljenje važnim izazovima u oblasti dojenja u različitim kontekstima.
- Osiguraju da majke i odojčad u riziku, kao što su prevremeno rođena i bolesna novorođenčad, oni u manjinskim zajednicama i oni koji se zadese u vanrednim situacijama, dobiju jednake usluge savetovanja o dojenju od obučениh osoba i specijalizovanu negu kako bi se adekvatno odgovorilo na njihove posebne potrebe.

- Podrže sprovedenje „Deset koraka do uspešnog dojenja“^c koji su deo inicijative *Bolnica prijatelj beba* u svim porodilištima, kao važan prvi korak podrške u započinjanju dojenja.

Potrebna su veća ulaganja da bi se podržali ovi ciljevi. Konkretno:

- Moraju se obezbediti finansijska sredstva za podršku obukama koje se odnose na savetovanje o dojenju za zdravstvene radnike, uključujući lekare, medicinske sestre, babice, dijetetičare, konsultante za laktaciju i savetnike u zajednici koji uključuju majke sa iskustvom dojenja i neprofesionalce-volontere.
- Politike se moraju sprovoditi i mora se obezbediti finansiranje kako bi se majkama omogućio pristup savetovanju o dojenju koje pružaju obučene osobe (u antenatalnom periodu i tokom prve dve godine) u svim situacijama i u svim populacijama, bez dodatnih troškova za porodice.

LITERATURA

1. Global Breastfeeding Collective. Nurturing the Health and Wealth of Nations: The Investment Case for Breastfeeding, [Svetski kolektiv za dojenje. *Negovanje zdravlja i blagostanja nacija: argumenti za ulaganje u dojenje*] 2017.
2. Rollins NC, Bhandari N, Hajeebhoy N, et al. Why invest, and what will it take to improve breastfeeding interventions? [*Zašto ulagati i šta će biti potrebno za unapređenje programa dojenja*] Lancet 2016; 387: 491-504.
3. Victora CG, Bahl R, Barros AJD, França GVA, et al. Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. [*Dojenje u 21. veku: epidemiologija, mehanizmi i doživotni efekat*] Lancet 2016; 387: 475–90.
4. United Nations Children’s Fund. Infant and young child feeding database [*Dečiji fond Ujedinjenih nacija. Baza podataka o ishrani odojčadi i male dece*] (<https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/>, pristupljeno 2. jula 2020.).
5. World Health Organization. Guideline: counselling of women to improve breastfeeding practices. [*Svetska zdravstvena organizacija. Smernice: savetovanje žena radi unapređenja praksi u oblasti dojenja*] Ženeva: SZO; 2018. Licenca: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
6. Bhutta ZA, Das JK, Rizvi A, et al, and the Lancet Nutrition Interventions Review Group, and the Maternal and Child Nutrition Study Group. Evidence-based interventions for improvement of maternal and child nutrition: what can be done and at what cost? [*Programi zasnovani na dokazima usmereni na poboljšanje ishrane majki i dece: šta se može učiniti i koliki bi bili troškovi?*] Lancet 2013; 382: 452–77
7. Global Breastfeeding Score Card 2020. [*Globalni pregled rezultata u pogledu dojenja*] www.globalbreastfeedingcollective.org
8. Labbok MH, Taylor E, Parry K. Achieving Exclusive Breastfeeding: Translating Research into Practice. [*Postizanje isključivog dojenja: Prevođenje istraživanja u praksu*] Hale Publishing. jul 2013.
9. McFadden, A., Siebelt, L., Marshall, J.L. et al. Counselling interventions to enable women to initiate and continue breastfeeding: a systematic review and meta-analysis. [*Programi savetovanja kako bi se ženama omogućilo započinjanje i nastavak dojenja: sistematski pregled i metaanaliza*] Int Breastfeed J 2019; 14-42.
- 10 Idem, 9.

^c Deset koraka predstavljaju kratak pregled niza politika i procedura koje bi ustanove koje pružaju usluge za majke i odojčad trebalo da sprovede kako bi podržale dojenje.